

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دانشگاه پیام نور
دانشکده علوم انسانی
استان تهران مرکز جنوب

پایان نامه

برای دریافت درجه کارشناسی ارشد

رشته برنامه ریزی درسی

گروه آموزشی علوم تربیتی

عنوان پایان نامه :

مطالعه روش های موجود آموزش محیط زیست به کودکان پیش

دبستانی و دبستانی از دیدگاه مریبان و آموزگاران

پژوهشگر: فیروزه خالقی زاده

استاد راهنما: دکتر سید محمد شبیری

استاد مشاور: دکتر مهران فرج الهی

خرداد ۱۳۹۱

دانشگاه پیام نور
دانشگاه پیام نور استان تهران
الهم بمل ذلک العزیز العالی العزیز

شماره
تاریخ
پیوست

تصویب نامه

پایان نامه کارشناسی ارشد رشته علوم تربیتی گرایش برنامه ریزی درسی
تحت عنوان:

بررسی وضعیت موجود روش های آموزش محیط زیست به کودکان پیش دبستانی و دبستانی از دیدگاه مربیان و آموزگاران

نام خانوادگی: خالقی زاده
شماره پروژه: ۶۲۲۰
تاریخ دفاع: ۱۳۹۱/۰۳/۱۶
نمره: ۱۹۱ - نوزدهم
نام: فیروزه
شماره دانشجویی: ۸۷۰۰۰۴۷۳۳
ساعت: ۱۲/۳۰-۱۴
درجه ارزشیابی: عالی

هیات داوران:

داوران	نام	نام خانوادگی	کد استادی	مرتبه علمی	امضاء
راهنما	سید محمد	شیری	۴۰۵۳۷۹	دانشیار	
راهنمای دوم	-	-	-	-	-
مشاور	مهران	فرج الهی	۴۰۰۷۴۳	دانشیار	
مشاور دوم	-	-	-	-	-
داور	محمدرضا	سرمدی	۴۰۵۳۷۹	دانشیار	
داور دوم	بهمن	سعیدی پور	۴۰۰۷۴۳	-	

تهران، خیابان استاد نجات الهی
ترسیده به خیابان کریمخان زند
چهارراه سیند، پلاک ۲۳۳
تلفن: ۸۸۸۰۱۰۹۰
دورنگار: ۸۸۸۹۰۵۳۶

WWW.TPNU.AC.IR
ensani@tpnu.ac.ir

تقدیم به :

همسر مهربان و فداکارم

که همواره راهنما و مشوقم بود

و به فرزندان عزیزم

که با صبر و شکیبایی راهگشای اندیشه ام بوده اند

تشکر و قدر دانی:

من لم یشکر المخلوق لم یشکر الخالق

حمد و سپاس خداوندی را که عشق به آموختن را در فطرت انسان به ودیعه نهاد و توسط پیامبرانش آدمی را از آن آگاه نمود. شکرگذار خالق هستیم و از او می خواهیم در بکارگیری آموخته هایمان توفیق عنایت نماید.

بدینوسیله مراتب قدردانی و سپاس خود را از استاد ارجمند جناب آقای دکتر سید محمد شبیری و استاد مشاور محترم جناب آقای دکتر مهران فرج الهی که صبورانه اینجانب را در انجام این تحقیق یاری داده اند ، ابراز می دارم.

چکیده

بروز معضلات زیست محیطی موضوع بحث بسیاری از صاحب نظران علوم اقتصادی و اجتماعی است. افزایش خطر ابتلا به بیماریها، بالا رفتن سطوح آلودگی، کاهش جنگل ها، بالا رفتن دما، ... چالشهای فراروی جوامع است. آنچه در این زمینه قابل تامل است نقش و اثری است که نظامهای آموزشی در آموزش مفاهیم و معضلات زیست محیطی در کاهش این بحران ها دارند. در این میان آموزش به کودکان از اهمیت بالایی برخوردار می باشد. در این مهم مربیان و معلمان نقشی اساسی ایفا می کنند. یکی از عوامل موثر در جریان یادگیری روش آموزش یا تدریس معلم در فعالیت های آموزشی می باشد. تحقیق حاضر یک تحقیق کاربردی با موضوع و هدف کلی، مطالعه روش های موجود آموزش محیط زیست به کودکان پیش دبستانی و دبستان از دیدگاه مربیان و آموزگاران در شهر کرمان می باشد. این تحقیق با روش توصیفی- پیمایشی انجام شده . جامعه آماری در این تحقیق تعداد ۲۵۰ مربی پیش دبستانی و تعداد ۱۲۵۰ آموزگار دبستانی در سال تحصیلی ۹۰-۸۹ می باشد، از این تعداد ۱۵۰ نفر مربی پیش دبستانی و ۲۹۳ نفر آموزگار دبستان در دو ناحیه ۱ و ۲ آموزش و پرورش با روش نمونه گیری طبقه ای انتخاب گردید . ابزار جمع آوری داده ها پرسشنامه محقق ساخته می باشد. ضریب پایایی آن از طریق آلفای کرونباخ ۰/۹۳۹ بدست آمد، که از پایایی بالایی برخوردار می باشد. برای کلیه داده های استخراج شده از پرسشنامه، آمار توصیفی، شامل شاخص های فراوانی، درصد فراوانی، میانگین، انحراف معیار محاسبه شد. به منظور تحلیل استنباطی داده ها از آزمون t یک نمونه ای برای انتخاب روش ها، آزمون t مستقل برای مقایسه استفاده از روش ها در دو جامعه پیش دبستانی و دبستان با اطمینان ۹۵٪ در سطح معنی دار $P < 0/05$ و آزمون فریدمن جهت رتبه بندی روش ها توسط مربیان و آموزگاران استفاده شد. نتایج مطالعه در رابطه با روش های آموزش مفاهیم محیط زیست نشان داد مربیان بیشتر روش های فرایندی، بازی، ، کاوشگری را به کار می برند. و آموزگاران روش های توضیحی، پرسش- پاسخ را مورد استفاده قرار می دهند. نتایج مطالعه نشان می دهد، در اجرای روش های آموزشی دوره پیش دبستانی نسبت به روش های آموزشی در دوره دبستان تفاوت معنی داری وجود دارد. در اجرای روش خلاقیت در دوره پیش- دبستانی نسبت به دوره دبستان تفاوت معنی داری وجود ندارد. نتایج مطالعه نشان می دهد برابری رتبه تمام روش های آموزش مفاهیم محیط زیست از دیدگاه مربیان و آموزگاران رد می شود و رتبه بندی ارائه شده از دیدگاه مربیان پیش دبستانی و آموزگاران دبستان معنی دار است.

کلید واژه ها : محیط زیست، روش های آموزش، آموزش محیط زیست، پیش دبستانی، دبستان

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱.....	فصل اول : طرح مسأله.....
۲.....	۱-۱ مقدمه.....
۳.....	۲-۱ بیان مسأله.....
۴.....	۳-۱ اهمیت و ضرورت تحقیق.....
۵.....	۴-۱ هدف تحقیق.....
۶.....	۵-۱ سوالات تحقیق.....
۷.....	۶-۱ نوع تحقیق.....
۷.....	۷-۱ قلمرو تحقیق.....
۷.....	۸-۱ تعریف واژه ها.....
۹.....	فصل دوم : پیشینه و ادبیات تحقیق.....
۱۰.....	۱-۲ مقدمه.....
۱۰.....	۲-۲ تاریخچه و تکوین و تحول آموزش محیط زیست.....
۱۱.....	۱-۲-۲ تدوین تعریف آموزش محیط زیست.....
۱۷.....	۳-۲ مسایل و مشکلات محیط زیست.....
۱۹.....	۴-۲ دیدگاه های تدریس و یادگیری در آموزش محیط زیست.....
۲۰.....	۱-۴-۲ دیدگاه محققگرا.....

- ۲-۴-۲ دیدگاه تفسیرگرا..... ۲۱
- ۲-۴-۳ دیدگاه ساختارگرا..... ۲۲
- ۲-۳-۴-۲ دیدگاه ساختارگرا و نظریه آزوبل..... ۲۳
- ۲-۴-۴ دیدگاه انتقادی..... ۲۴
- ۲-۵ رشته های آموزش محیط زیست..... ۲۵
- ۲-۵-۱ آموزش در باره محیط زیست..... ۲۶
- ۲-۵-۲ آموزش از طریق محیط زیست..... ۲۶
- ۲-۵-۳ آموزش برای محیط زیست..... ۲۶
- ۲-۵-۴ جمع بندی دیدگاه ها و رشته های آموزش محیط زیست..... ۲۷
- ۲-۶ مدل های ارائه شده در آموزش محیط زیست..... ۲۹
- ۲-۶-۱ مدل خطی و غیر خطی فرایند آموزش " استرلینگ و کوپر"..... ۲۹
- ۲-۶-۲ مدل اوکراین کلیموف و اکلو..... ۳۰
- ۲-۶-۳ مدل ثابت جیلیت و همکاران..... ۳۱
- ۲-۶-۴ مدل سه بعدی پالمر..... ۳۲
- ۲-۷ الگوها و روش های آموزش..... ۳۳
- ۲-۷-۱ الگوهای تدریس..... ۳۳
- ۲-۷-۱-۱ الگوی ماشینی نگری..... ۳۳
- ۲-۷-۱-۲ الگوی سازمانی نگری..... ۳۴
- ۲-۷-۱-۳ الگوی عمومی تدریس..... ۳۴

- ۳۶.....۴-۱-۷-۲ الگوی پیش سازماندهنده.....
- ۳۸.....۵-۱-۷-۲ الگوی حل مسئله.....
- ۴۱.....۲-۷-۲ روش های تدریس.....
- ۴۱.....۱-۲-۷-۲ روش توضیحی.....
- ۴۲.....۲-۲-۷-۲ روش بحث گروهی.....
- ۴۳.....۳-۲-۷-۲ روش واحد کار.....
- ۴۳.....۴-۲-۷-۲ روش ایفای نقش.....
- ۴۴.....۵-۲-۷-۲ روش آزمایشگاهی.....
- ۴۵.....۶-۲-۷-۲ روش بازی.....
- ۴۶.....۷-۲-۷-۲ روش گردش علمی.....
- ۴۷.....۸-۲-۷-۲ روش فرایندی.....
- ۴۷.....۹-۲-۷-۲ روش پرسش پاسخ.....
- ۴۸.....۱۰-۲-۷-۲ روش کاوشگری.....
- ۴۹.....۱۱-۲-۷-۲ روش خلاقیت.....
- ۴۹.....۸-۲ بررسی تطبیقی روش آموزش ایران و چند کشور جهان.....
- ۵۱.....۹-۲ تحقیقات.....
- ۵۱.....۱-۹-۲ تحقیقات خارجی.....
- ۵۲.....۲-۹-۲ تحقیقات داخلی.....
- ۵۲.....۱-۲-۹-۲ بخش اول تحقیقات زیست محیطی.....

۵۵	۲-۲-۹-۲ بخش دوم تحقیقات مربوط به روش های تدریس.....
۵۸	جمع بندی پیشینه تحقیق.....
۶۰	فصل سوم : نوع و روش تحقیق.....
۶۱	۱-۳ مقدمه.....
۶۱	۲-۳ روش تحقیق.....
۶۱	۱-۲-۳ روش انجام تحقیق.....
۶۲	۳-۳ ابزار جمع آوری اطلاعات.....
۶۲	۱-۳-۳ مراحل تهیه پرسشنامه.....
۶۳	۴-۳ روایی پرسشنامه.....
۶۴	۵-۳ پایایی پرسشنامه.....
۶۵	۶-۳ جامعه و نمونه آماری.....
۶۵	۱-۶-۳ روش نمونه گیری و حجم نمونه.....
۶۵	۷-۳ روش تجزیه و تحلیل اطلاعات.....
۶۶	۱-۷-۳ آزمون مقایسه میانگین ها.....
۶۶	۲-۷-۳ آزمون لون.....
۶۶	۴-۷-۳ آزمون فریدمن.....
۶۷	فصل چهارم : تجزیه و تحلیل داده ها.....
۶۸	۱-۴ مقدمه.....
۶۹	۲-۴ پراکندگی و توصیف داده ها.....

- ۶۹-۲-۴ بررسی پاسخگویان به تفکیک ناحیه.....
- ۷۰-۲-۴ بررسی تحصیلات پاسخگویان.....
- ۷۱-۲-۴ بررسی گذارندن دوره آموزش محیط زیست پاسخگویان.....
- ۷۲-۲-۴ بررسی پاسخگویان به تفکیک سنوات خدمت.....
- ۷۳-۳-۴ آمار توصیفی.....
- ۷۶-۴ تجزیه و تحلیل سوالات تحقیق.....
- ۷۶-۴-۱ سوال اول و دوم تحقیق.....
- ۸۴-۴-۲ سوال سوم تحقیق.....
- ۸۷-۴-۳ سوال چهارم و پنجم تحقیق.....
- ۱۰۱-۴-۴ سوال ششم تحقیق.....
- ۱۰۳-۴-۵ سوال هفتم تحقیق.....
- ۱۰۴- فصل پنجم : بحث و نتیجه گیری.....
- ۱۰۵-۱-۵ مقدمه.....
- ۱۰۵-۲-۵ نتیجه گیری حاصل از آمار توصیفی.....
- ۱۰۵-۳-۵ نتیجه گیری حاصل از تحلیل استنباطی داده ها.....
- ۱۱۳-۴-۵ بحث و تفسیر نتایج.....
- ۱۱۵-۵-۵ پیشنهادهای تحقیق.....
- ۱۱۶-۶-۵ پیشنهاد های برای محققین آینده.....
- ۱۱۶-۷-۵ محدودیت و مشکلات این پژوهش.....

منابع	۱۱۷
پیوست ها	۱۲۱
پرسشنامه	۱۲۱

فهرست جداول

عنوان	صفحه
جدول (۱-۲) سه تصویر از آموزش محیط زیست	۲۸
جدول (۱-۳) اجرای روش آموزشی	۶۳
جدول (۲-۳) رتبه بندی روش ها	۶۳
جدول (۳-۳) ضرایب پایایی پرسشنامه	۶۴
جدول (۱-۴) توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب ناحیه	۶۹
جدول (۲-۴) توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب تحصیلات	۷۰
جدول (۳-۴) توزیع فراوانی پاسخگویان نسبت به آموزش ضمن خدمت	۷۱
جدول (۴-۴) سنوات خدمت پاسخگویان مورد بررسی	۷۲
جدول (۵-۴) آمار توصیفی روش های آموزش محیط زیست	۷۳
جدول (۶-۴) میزان به کار گیری روش های آموزش انرژی در پیش دبستانی و دبستان	۷۷
جدول (۷-۴) میزان به کار گیری روش های آموزش مراقبت و استفاده از آبها در پیش دبستانی و دبستان	۷۸
جدول (۸-۴) میزان به کار گیری روش های آموزش نگه داری از جنگلها و دختان در پیش دبستانی و دبستان	۷۹

- جدول (۹-۴) میزان به کار گیری روش های آموزش آب و هوا و پاکیزه نگه داشتن آن در پیش دبستانی و دبستان..... ۸۰
- جدول (۱۰-۴) میزان به کار گیری روش های آموزش بهداشت و سلامت در پیش دبستانی و دبستان..... ۸۱
- جدول (۱۱-۴) میزان به کار گیری روش های آموزش آلودگی صوتی در پیش دبستانی و دبستان..... ۸۲
- جدول (۱۲-۴) میزان به کار گیری روش های آموزش زباله ها در پیش دبستانی و دبستان..... ۸۳
- جدول (۱۳-۴) آزمون لون، مقایسه واریانس اجرای روش های آموزشی دوره پیش دبستانی و دبستان..... ۸۴
- جدول (۱۴-۴) آزمون t مستقل، مقایسه اجرای روش های آموزشی دوره پیش دبستانی و دبستان..... ۸۶
- جدول (۱۵-۴) رتبه بندی روش های آموزش انرژی بر اساس آزمون فریدمن..... ۸۸
- جدول (۱۶-۴) رتبه بندی روش های آموزش مراقبت و استفاده از آبها بر اساس آزمون فریدمن..... ۹۰
- جدول (۱۷-۴) رتبه بندی روش های آموزش نگه داری از جنگلها و درختان بر اساس آزمون فریدمن..... ۹۲
- جدول (۱۸-۴) رتبه بندی روش های آموزش آب و هوا و بر اساس آزمون فریدمن..... ۹۴
- جدول (۱۹-۴) رتبه بندی روش های آموزش بهداشت و سلامت بر اساس آزمون فریدمن..... ۹۶
- جدول (۲۰-۴) رتبه بندی روش های آموزش مسائل آلودگی صوتی بر اساس آزمون فریدمن..... ۹۸
- جدول (۲۱-۴) رتبه بندی روش های آموزش زباله ها بر اساس آزمون فریدمن..... ۱۰۰
- جدول (۲۲-۴) تحلیل واریانس یک طرفه، اجرای روش های آموزشی با توجه به مدرک تحصیلی..... ۱۰۲
- جدول (۲۳-۴) تحلیل واریانس یک طرفه، اجرای روش های آموزشی با توجه سابقه کاری..... ۱۰۳

فهرست نمودارها

صفحه	عنوان
۲۹.....	نمودار(۱-۲) مدل خطی استرلینگ و کوپر.....
۳۰.....	نمودار(۲-۲) مدل غیر خطی استرلینگ و کوپر.....
۳۱.....	نمودار(۳-۲) مدل کلیموف و اكلو.....
۳۱.....	نمودار(۴-۲) مدل ایستا جیلیت.....
۳۲.....	نمودار(۵-۲) مدل ۳ بعدی پالمر.....
۳۵.....	نمودار(۶-۲) الگوی عمومی تدریس.....
۳۶.....	نمودار(۷-۲) الگوی پیش سازماندهی.....
۳۷.....	نمودار(۸-۲) ارتباط بین گروهی در الگوی پیش سازماندهی.....
۴۰.....	نمودار(۹-۲) ارتباط بین گروهی در الگوی حل مسئله.....
۶۹.....	نمودار(۱-۴) درصد پاسخگویان نواحی.....
۷۰.....	نمودار(۲-۴) درصد پاسخگویان بر حسب تحصیلات.....
۷۱.....	نمودار(۳-۴) درصد پاسخگویان نسبت به گذراندن آموزش ضمن خدمت.....
۷۲.....	نمودار(۴-۴) درصد سنوات خدمت پاسخگویان.....

فصل ١

طرح مسأله

۱-۱ مقدمه

دل نگرانیهای مربوط به محیط زیست بیش از چند دهه دوام یافته است تا جاییکه که در بیشتر کشورهای جهان قانون ها و مقررات زیست محیطی نفوذ همه جانبه ای در ارکان زندگی نموده، خط مشی ها و اهداف و راهبردهای زیست محیطی بخشی از برنامه های توسعه را در بر گرفته اند و دولتها موضوع آموزش محیط زیست را با دقت بیشتری دنبال نموده اند. با توجه به معضلات و بحرانهای حاد زیست محیطی که به نگرانی و احساس خطر انسان انجامیده، امروز دیگر تنها با تصویب قطعنامه ها یا برگزاری همایشها نمی توان در محافظت از محیط زیست قاطعیت نشان داد. آموزش محیط زیست در جهان پیشرفته تازگی ندارد، بلکه بخشی از نظام آموزشی کشورها را در بر می گیرد. شاید موضوع آموزش محیط زیست و افزایش سطح آگاهی های عمومی به ویژه در کشورهای در حال توسعه برای توقف نمودن حرکت پرشتاب نابودی محیط زیست و طبیعت راه حلی جدی و موثر قلمداد شود. چنانچه یکایک افراد جامعه بر ضرورت محافظت از محیط زیست آگاهی یابند، می توان گامهایی بلند در راستای توسعه پایدار برداشت، زیرا هر نوع برنامه ریزی با چشمداشت رفع معضلات زیست محیطی بدون مداخله عناصر فردی و اجتماعی و به عبارتی مشارکت شهروندان نمی تواند چندان موفقیت آمیز باشد. بنابراین ارتقاء سطح آگاهیهای مردم از طریق آموزش می تواند موثر باشد.

در این میان آموزش محیط زیست و آشنایی با معضلات آن به کودکان اهمیت ویژه ای دارد، چرا که کودکان قشر آینده ساز جامعه هستند و با سرمایه گذاری مناسب بر روی آنها می توان کیفیت جامعه را به نفع پیشرفت و توسعه تغییر داد. بدیهی است آموزش های انجام یافته در مورد کودکان به تدریج در آنها نهادینه شده و جز لاینفک زندگی و شخصیت آنها خواهد شد و آنان در تمام دوران زندگی با طرز تفکر خود، که آن نیز در اثر آموزش های موثر جهت دار شده است، عمل نخواهند کرد. مقوله محیط زیست نیز از این امر کلی مستثنی نیست. کودکانی که در این زمینه آموزش های لازم را ببینند صرف نظر از عملکرد والدین خود به فکر محیط زیست خواهند بود و حتی در مواردی به عنوان ابزاری برای تغییر رویه و عملکرد زیست محیطی والدین خود تبدیل می شوند. آموزش در مورد سایر رده های سنی جامعه نیز تاثیرات بسیار زیادی خواهد داشت چرا که علیرغم نهادینه شدن برخی عادات و سلیقه ها در افراد می توان آنها را با آموزش برطرف و یا حداقل تعدیل کرد.

۱-۲ بیان مسأله

آموزش محیط زیست یک فرایند دایمی است که افراد را با کسب آگاهی زیست محیطی، دانش، ارزشها، مهارتها و تجربه ها قادر می سازد به صورت انفرادی یا جمعی در باره مسایل زیست محیطی در زمان حال و آینده، تصمیم گرفته و با توجه به نیازهای نسل آینده، آنها را حل کنند.

پژوهشگران معتقدند بهترین شیوه نهادینه کردن عادت های مثبت آموزش، آن هم آموزش این عادت ها در دوران کودکی است. حفاظت از محیط زیست عادت است که باید از کودکی آموخته شود تا به یک باور ذهنی تبدیل شود. این باور کودک را موظف می کند تا از یگانه زیستگاهی که در آن زندگی می کند به بهترین وجه ممکن نگهداری کند. (ترجمه: خسرو شاهی، ۱۳۸۸).

آموزش، آگاهی از مسایل محیط زیست را می توان از مهمترین وظایف کنونی مدارس در تمامی مقاطع تحصیلی به ویژه در دوره دبستانی دانست که بر پایه آموزش رسمی می باشد. کودکان بخشی از جامعه هستند و باید در جستجوی روشهایی باشیم که بتوانیم تعامل با محیط و احساس مسئولیت را در آنان افزایش دهیم. این احساس مسئولیت و تعامل با محیط در سراسر زندگی کودک باقی می ماند و می تواند گسترش یابد به طوریکه نه فقط خانواده کودک، بلکه تمام جامعه و محیط زیست موجود در آن را فرا گیرد. آموزش و پرورش دارای برنامه ای با چهار رکن می باشد: آنچه یاد داده می شود، کسی که یاد می دهد، کسی که یاد می گیرد و روشی که برای یاد دادن بکار می رود. یکی از مسایل مهم آموزش و پرورش " روش آموزش " می باشد.

پژوهشگران کوشیده اند شیوه های گوناگون یادگیری کوکان را شناسایی کنند و بر اساس آن راه کارهایی برای یاددهی در محیط های آموزشی ارائه دهند شیوه های یادگیری را می توان در قالب هشت شیوه یادگیری ارائه کرد: مشارکت فعال، مشارکت اجتماعی، فعالیت های معنادار، خود نظم جویی و فکور بودن، سازماندهی مجدد پیش دانسته ها، کمک برای یادگیری انتقال، ارتباط دادن اطلاعات جدید به دانش پیشین و راهبردی بودن. (آقازاده، ۱۳۸۴، ص ۳).

آموزش مفاهیم و مسایل محیط زیست در آموزش و پرورش ایران در مقطع دبستانی به عنوان یک برنامه درسی یا موضوع تدریس نیست بلکه در سراسر موضوعات به آن پرداخته شده است به ویژه در کتابها علوم و جغرافیای ابتدایی. این عناصر زیست محیطی شامل: آب، انرژی، خاک، هوا، جنگل ها (گیاهان)، بهداشت و سلامتی و زباله ها می باشد. اگر آموزش مفاهیم زیست محیطی با روشهای

مناسب و بر پایه انگیزه، علائق، توانایی کودکان، افزایش تجربه های شخصی و ایجاد رفتارهای زیست محیطی در آنها برنامه ریزی شوند نتایج مثبتی حاصل می شود. اساس شکل گیری و رشد احساس مسئولیت محیطی در کودکان به دوران پیش دبستانی و دبستان و تعلیمات مدرسه ای بر می گردد، یعنی کودکان با مطالعه و آموزش مسائل محیطی به صورت داستان، شکل، مطالب، گردشهایی در طبیعت، کتب درسی و... با مسائل محیطی آشنا می شوند، و تاثیر این آموزش در دوره بزرگسالی کودکان نمایان خواهد شد. (لیاقتدار، ۱۳۸۷).

۳-۱ اهمیت و ضرورت تحقیق

محیط زیست به دلیل ارتباط آن با سلامتی انسان به عنوان مهم ترین اولویت آموزشی و تحقیقاتی در سراسر جهان مطرح می باشد. لازم است که راهکارهای مناسب برای نهادینه سازی فرهنگ محیط زیست در کل جامعه از مسئولان امر تا مردم عادی و به ویژه کودکان به دقت مورد مطالعه و بررسی قرار گیرد تا بتوان به حفاظت از محیط زیست و زندگی سالم امیدوار بود. (بیرهوف، ۲۰۰۱) اظهار می دارد شروع آموزش های زیست محیطی در دوره ابتدایی است، زیرا در این سن رفتار کودکان تحت تاثیر عوامل اجتماعی و محیطی قرار می گیرند یعنی آنها بر اثر آموزش مطالب درسی به درجاتی از ضعف و قوت در احساس مسئولیت محیطی می رسند.

کودکی نرم ترین و مستعدترین زمان برای آموزش همیشگی عاداتی است که برای همیشه ملکه ذهن یک فرد می شود، باید چگونگی حفظ محیط زیست را به اعضای جامعه آموزش داد. از زمانی که انسان بدنیا می آید در حال آموزش و فراگیری است تا زمانی که حیاتش به پایان می رسد. مسایل زیست محیطی را باید از مراحل اولیه فرهنگ پذیری کودک آغاز کرد. آموزش محیط زیست در هر کشوری می تواند به صورت رسمی و غیر رسمی انجام گیرد. در مرحله کودکی، سالهای پیش دبستانی مطرح است کودکان ساعت هایی را در مهد کودک ها می گذرانند، باید در آموزش های "بازی گونه" مسایل حفظ محیط زیست را به کودکان آموزش داد. در مرحله دبستان مدارس و اولیای مدرسه نقش بسیار مفید و موثری می توانند در آموزش حفظ محیط زیست ایفا کنند. در رابطه با آموزشهای غیر رسمی باید طبقه ها و اقشار مختلف اجتماعی مشخص شوند و سپس به شکل های متفاوت و با ابزار گوناگون به آنها در رابطه با محیط زیست آموزش داده شود. در حقیقت کودک به

عنوان یک شهروند زیست محیطی مسئولیت حفظ آن را بر عهده دارند، و باید برای این امر آماده و تربیت شوند. آموزش های زیست محیطی در صورتی که به شکل رسمی در نیابند، یعنی در جریان آموزش کلاسیک قرار نگیرند، ممکن است به سرعت فراموش شود یا دست کم جدی گرفته نشوند. تحقیقات به عمل آمده نشان می دهد که نه تنها احساس مسئولیت ایجاد شده و آموزش محیطی در زمان کودکی عامل هدایت رفتار اجتماعی و محیطی در نوجوانی و بزرگسالی (هاستینگر^۱، ۲۰۰۰). بلکه پیش زمینه ای اساسی برای رفتارهای محیطی مطلوب یا نامطلوب یعنی معضلات زیست محیطی هستند، (واینر^۲، ۱۹۹۵).

از این رو توجه به معضلات زیست محیطی و آموزشهای محیطی از طریق محتوا، مواد آموزشی و کتب درسی جزء نیازهای ابتدایی و اساسی محسوب می شوند که در سالهای نخستین زندگی کودک بر اثر احساس مسئولیت محیطی به صورت رفتاری مسئولانه در او به وجود می آیند (هینده^۳، ۲۰۰۱) هدف ما از آموزش محیط زیست این است که همه ی کودکان :

۱) دانش، شناخت، آگاهی و مهارتهای مورد نیاز را به منظور بحث در باره مسائل زیست محیطی کسب نمایند.

۲) جهان و نقش منابع طبیعی را درک کنند و به امکانات موجود برای محافظت و مدیریت محیط زیست پی ببرند.

۳) از دیدگاههای مختلف به بررسی و تحلیل انواع محیط زیست پردازند.

۴) در باره محیط زیست خودشان آگاه و هوشیار باشند و فعالانه در حل مشکلات زیست محیطی خود شرکت نمایند (پالمر^۴، ۱۳۸۴، ص ۲۲۸).

۴-۱ هدف تحقیق

در آموزش مفاهیم محیط زیست قبل از آموزش باید طرح آموزشی خود را تهیه کنیم که در این خصوص انتخاب الگو و روشی مناسب برای موضوعات متنوع زیست محیطی از اهمیت بالایی

۱-Hastings

۲-Wainer

۳-Hinde

۴-Palmer

برخوردار است. بنا براین می خواهیم بدانیم، مربیان و آموزگاران که متخصصان اصلی آموزش محیط زیست به کودکان می باشند در ارائه مفاهیم زیست محیطی (آب، هوا، انرژی، گیاهان، صوت، بهداشت و سلامت، زباله) به کودکان از کدام روشها بیشتر استفاده می کنند، و کدام روشها از دیدگاه آن ها در اولویت قرار دارند. روشی که فقط انتقال اطلاعات از یاددهنده به یادگیرنده است، یا روشی که بصورت فعالانه و مشارکتی کودکان را درگیر آموزش می کند. برای اینکه بتوان کودکان را در کاری فعال شریک کرد باید از روشهای مختلفی استفاده کرد. روشهایی چون بحث و گفتگو، پروژه، گردش های علمی، بازیهای شناختی و ...، برای آموزش محیط زیست مربیان و آموزگاران لازم است که از انواع روشهای جدید و فعال استفاده کنند تا بتوانند اهمیت این موضوع را در کودکان درونی کنند. ضروری است که کودکان را به سطحی رسانیم که خوب فکر کنند، مشکلات و مسائل را ببینند و برای آنها راه حل پیدا کنند .

۵-۱ سوالات تحقیق

- ۱- مربیان پیش دبستانی کدام یک از روش های آموزشی را برای آموزش مفاهیم زیست محیطی بکار می برند؟
- ۲- آموزگاران دبستان کدام یک از روش های آموزشی را برای آموزش مفاهیم زیست محیطی بکار می برند؟
- ۳- آیا تفاوتی در اجرای روش های آموزشی دوره پیش دبستانی نسبت به روشهای آموزشی دوره ابتدایی وجود دارد؟
- ۴- ترتیب استفاده از روش های آموزشی در مفاهیم زیست محیطی از دیدگاه مربیان پیش دبستانی چگونه است؟
- ۵- ترتیب استفاده از روش های آموزشی در مفاهیم زیست محیطی از دیدگاه آموزگاران دبستان چگونه است؟
- ۶- آیا مدرک تحصیلی مربیان و آموزگاران بر اجرای روش های آموزش مفاهیم محیط زیست تاثیر گذار است؟
- ۷- آیا سنوات خدمت مربیان و آموزگاران بر اجرای روش های آموزش مفاهیم محیط زیست تاثیر گذار است؟